

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS RETSBOG

Den 15. marts 2018 kl. 09:30 holdt Østre Landsret offentligt retsmøde i retsbygningen, Bredgade 42, København.

Som dommere fungerede landsdommerne Ole Dybdahl, Tine Vuust og Morten Christensen, førstnævnte som rettens formand.

Der foretoges fortsat hovedforhandling

24. afd. nr. B-3448-14:

1) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond

som mandatar for _____

2) _____

3) _____

4) _____

5) _____

6) _____

7) _____

8) _____

9) _____

10) _____

11) _____

12) _____

13) _____

14) _____

15) _____

16) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond

som mandatar for _____

- 17) _____
- 18) _____
- 19) _____
- 20) _____
- 21) _____
- 22) _____
- 23) _____

(advokat Christian F. Jensen, besk., for sagsøgerne 2 til 15 og 17 til 23,
og advokat Christian Harlang for så vidt angår sagsøgerne 1 og 16 samt
den del af sagen, hvori der ikke er dækning under den meddelte fri proces)
mod

Forsvarsministeriet

(advokat Peter Biering)

For sagsøgerne mødte advokat Christian Harlang og advokat Christian F. Jensen.

For sagsøgte mødte advokat Peter Biering. Med advokaten mødte tillige advokatfuldmægtigene Emil Wetendorff Nørgaard og Malthe Gade Jeppesen.

Sagsøger 13 og 14 var mødt. Som tolk for sagsøgerne var mødt Allan El-Zayat.

Som vidne mødte major Villiam Krüger-Klausen.

Der fremlagdes Værnsfælles Forsvarskommandos brev af 26. februar 2018 vedrørende ophævelse af vidnet Villiam Krüger-Klausens tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf.

Der blev under afhøringen af vidnet forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede film Bataljonen.

Villiam Krüger-Klausen forklarede blandt andet, at han i 2004 var kompagnichef ved Den Kongelige Livgarde i Høvelte, inden han blev udsendt med hold 4. I dag er han assisterende forsvarsattaché ved den danske ambassade i Washington.

Han deltog ikke i hele den missionsforberedende uddannelse for hold 4, men var i en uge med bataljonen i Slagelse. Han blev udpeget meget sent, cirka en måned før afgang, og på grund af planlagt ferie og bryllup rejste han ikke sammen med hold 4 til Irak. I den første tid var han tilknyttet den britiske brigade som forbindelsesofficer til den danske bataljon og efterretningsofficer i en britisk efterretningssektion. Han udførte sit arbejde på Basra Air Station lidt nord for Basra. Han blev efter en måned hentet til hold 4 af John Dalby.

Organisationsdiagrammet, der fremgår af støttebilagssamlingens bind 1, side 47, er en korrekt angivelse af organiseringen på hold 4, når man bortser fra NSE. Han blev tilknyttet som chef for operationssektionen, S3/S5. Operationssektionen bestod samlet af 6-7 personer, altså flere end dem der fremgår af organisationsdiagrammet i støttebilagssamlingens bind 1, side 49. Alle var involveret i Operation Green Desert, men officererne var primært tilknyttet planlægningen, mens de øvrige primært medvirkede ved gennemførelsen. Samarbejdet i bataljonen om forberedelsen af Operation Green Desert fungerede nogenlunde med jævnlige møder mellem de forskellige enheder, herunder også med efterretningssektionen.

Forevist uddrag af episode 5 om "Operation Clean Sweep" fra filmen "Bataljonen" indtil minuttal 3:30 forklarede han, at det giver et udmærket billede af, hvad der foregik under planlægningen. Det var helt naturligt at gøre sig nogle overvejelser om, hvordan man skulle håndtere kvinder i husene og spørgsmål som ramadanen. Han deltog i planlægningen af alle operationer, bortset fra "her-og-nu" operationer. Når man skulle samarbejde med irakere, kunne planlægningen være anderledes, men det ikke betød noget, at man skulle samarbejde med briterne, fordi danskere og briter opererede efter NATO-standarder. Han har ikke deltaget i planlægning af en operation sammen med irakere, men alene deltaget i en operation, som skulle koordineres med irakere. Koordineringen handlede om på møder at udveksle oplysninger om placering af enheder mv. med henblik på at sikre, at man vidste, hvad der skulle ske, så enhederne ikke kom i vejen for hinanden. Denne fremgangsmåde ville man ikke have anvendt, hvis irakerne var underlagt dansk kommando eller omvendt.

Der blev holdt to til tre koordinationsmøder med irakerne i forbindelse med planlægningen af Operation Green Desert. Det første møde omhandlede kvaliteten af efterretningsoplysningerne og mulighederne for at få dem verificeret, ligesom man berørte spørgsmålet om, hvilken støtte irakerne gerne ville have. På det næste møde indgik man aftaler om placering af kommandostationer og enheder, så man kunne koordinere indsatsen. Det var en stor

ulempe for operationen, at der ikke var en fælles plan for alle styrkerne. Der var en fælles plan for de multinationale styrker og en særskilt plan for irakerne. De ville gerne have haft en fælles kommandopost med irakerne, for det anså de for vigtigt, når de danske og irakiske styrker havde hver deres plan. De holdt ikke separate møder med briterne, da deres opgaver var defineret i den skriftlige og mundtlige ordregivelse.

Forløbet i udarbejdelsen af de militære dokumenter op til en operation er normalt således, at der først udarbejdes en target folder, hvori efterretningsgrundlaget er beskrevet. Denne kan godt foreligge i flere udgaver. Den efterfølges normalt af en brigadefaling og en warning order, hvorefter der udstedes en operationsbefaling. I Operation Green Desert forelå der ingen befaling fra den britiske brigade, før man ud fra det forventede indhold af en sådan afgav en warning order og udstedte den danske operationsbefaling. Det var derfor nødvendigt at udarbejde et tillæg til operationsbefalingen, da man blev bekendt med den britiske brigadefaling. Der var god tid til at planlægge Operation Green Desert.

Det var Anders Kærgaard, der udfærdigede target folder'en af 22. november 2004, og vidnet autoriserede udgivelsen heraf, formentlig fordi Anders Kærgaards egen sektionsleder ikke var til stede. Han havde intet samarbejde med Anders Kærgaard om at lave target folder'en, og det var ikke hans opgave at validere indholdet heraf. Efter autorisationen tilhørte target folder'en bataljonen. Han kan godt genkende de i target folder'en beskrevne efterretninger om oprørsgrupper i lokalbefolkningen og trusselvurderingen "medium/high" fra mange andre operationer. Det var et bredt spænd i trusselvurderingen, som gav sig udslag i, at der var langt mellem "most likely" og "worst case" scenarierne. Det var dog helt sædvanligt. Et mindre spænd ville forudsætte, at man havde en kilde inde i målet, som præcist kunne angive, hvad man ville møde. Efterretningerne kom fra ING, og det var noget særligt, at kilden havde henvendt sig direkte til danskerne og var efterretningsofficer i det irakiske forsvar. Kilden kunne betegnes som en "irakisk Anders Kærgaard". Det var helt sædvanligt, at sådanne efterretningsoplysninger ikke kunne bekræftes af andre kilder. Efterretningerne var ikke utroværdige efter hans opfattelse. De drøftede placeringen af målene med irakerne for at blive klogere på, hvad deres mistanke beroede på, samt hvem og hvad der var i de pågældende mål. Irakerne blev spurgt ind til efterretningerne i en sådan grad, at det udviklede sig til et skænderi mellem John Dalby og den irakiske bataljonschef, som til sidst knaldede sin notesbog sammen og sagde, at hvis ikke danskerne ville hjælpe med operationen, "så gjorde de det fandeme selv". Irakerne gennemførte selv en lignende operation et par uger senere og kunne nok også have gjort det i dette tilfælde, men uden

den samme effektive bevissikring. I den danske bataljon overvejede man i planlægningsfasen, hvilke personer der var i husene, herunder hvor mange kvinder og børn. Man er i forbindelse med operationer opmærksom på eventuelle kvinder og børn, idet man normalt medbringer tæpper til dem, hvis de en kold morgen risikerer at blive jaget ud af deres huse. Det er anført i materialet, at der var en moske i området, for de ønskede ikke at såre eller fornærme civilbefolkningen ved eksempelvis at betræde deres helligdom og ville derfor gøre soldaterne særligt opmærksomme herpå. Det var alvorlige våben, man mente at have mulighed for at finde i målene, herunder 107 mm raketter og vejsidebomber, som var et stort problem for den danske bataljon. Han ved ikke, hvor billederne i target folder'en stammer fra. De kan være taget af både den irakiske bataljon og den danske efterretningssektion. Luftfotos kom enten fra nettet eller var overgivet dem fra briterne, som havde adgang til store databaser med billeder over området. De kan også selv have haft nogle liggende i forvejen. Han mener ikke, at der blevet taget luftfotos umiddelbart forud for operationen. Der kan godt have foreligget foreløbige udgaver af target folder'en, som også kan have været drøftet i staben, men det er den endelige target folder, der er afgørende for operationen.

Efter warning order'en med beslutningen om at indlede planlægningen af operationen ville det første delprodukt af denne planlægning være target pack'en, som formentlig blev sendt til den britiske brigade som grundlag for at udstede ordren om operationen. Hvis Anders Kærgaard mente, at efterretningskilden var utroværdig, burde han ikke have klassificeret den som "F6". Han skulle i stedet have givet den en klassifikation som utroværdig i target folder'en. De var klar over, at de navigerede i vanskeligt terræn, og derfor var der mange diskussioner om grundlaget for og metoderne til at udføre operationen. Det var helt sædvanlige diskussioner, men han husker dog, at Anders Kærgaard var irriteret over, at efterretningerne ikke var kommet direkte til efterretningssektionen, men via Andy Lyng i operationssektionen. Det gav lidt polemik. Han kan ikke genkende, at John Dalby – som forklaret af Anders Kærgaard i landsretten – skulle have besluttet at gennemføre operationen trods indvendinger fra Anders Kærgaard, eller at han skulle have instrueret Anders Kærgaard om at ændre angivelsen af kildens troværdighed i target folder'en af hensyn til irakerne. Hvis kilden var blevet vurderet som utroværdig og løgnagtig, ville det være indgået i vurderingen af, om operationen skulle gennemføres.

Warning order'en blev udgivet den 22. november 2004 kl. 22, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 351. Der er intet underligt i, at target pack'en og warning order'en begge er dateret

den 22. november 2004. Denne warning order blev også sendt til orientering til irakerne til brug for en koordinering af deres indsatser og til den britiske brigade. "Charlie" er irakisk lokaltid, som man altid brugte i forhold til operationer i Irak, medmindre man aftalte noget andet. "Task Org." klarlægger hvilke enheder der indgik i operationen, og som bataljonen kunne råde over. Det, der står under stregerne, var de enheder, man havde fået tildelt til operationen, og som John Dalby havde kommando over. Corrunna Coy var en britisk enhed, mens resten var danske. Der er ikke angivet irakiske enheder i dokumentet, for John Dalby havde ikke kommandoen over irakiske styrker. Det var den britiske brigade, der skulle beordre operationen udført. Den skulle ikke autorisere operationen, så det, der står herom under "Preconditions", er ikke korrekt. Når der står, at "601 og 602 INGBN og TSU will be lead on the op." er det et forsøg på at klarlægge, hvem der løste opgaver, og hvem der støttede. Irakerne ledte operationen, og de multinationale styrker støttede dem i deres opgaveløsning. Man ville normalt ikke gennemføre militære operationer som denne, hvor to militære nationer sideløbende udførte hver deres operation med samme mål uden at have en enstrengt kommandostruktur. Beskrivelsen i warning order er et forsøg på i normale militære termer at udtrykke det helt usædvanlige, at irakerne udførte deres egen operation med "arrest and search", og danskerne i henhold til deres operation støttede denne aktivitet. Det er også det, der fremgår af warning order punkt 1.2.

Danskerne var godt bekendte med TSU, men han erindrer ikke, om man tidligere havde samarbejdet med dem. De var temmelig imponerede over TSU, der fremstod professionelle i møder, og når de udførte operationer. Der var ikke nogen forbindelsesofficer ved TSU, men i stedet britiske mentorer, som havde ansvaret for uddannelsen af TSU.

Når der i warning order'en punkt 3.2 er beskrevet "female searchers", er det fordi, det var hans ansvar at planlægge operationen, så den var egnet til at støtte "most likely" scenariet, men dimensioneret til at håndtere "worst case" scenariet. I et "worst case" scenarie ville det komme til ildkamp, og i en sådan kampsituation ville der sandsynligvis være anledning for danskerne til at foretage tilbageholdelser, hvor man havde brug for at visitere kvinder. Det kunne også være, at irakerne havde brug for hjælp til visitationer af kvinder. Det var udtryk for "cultural awareness", for danskerne ville aldrig lade kvinder visitere af mandlige soldater.

Operationsordren, Frago 284, blev udstedt den 23. november kl. 21, jf. tillægsekstraktens side 368. Dateringen på forsiden, jf. samme ekstrakt side 366, må være en fejl. "Frago 284

– Op Green Desert, Amendment 1” blev udstedt den 24. november 2004 kl. 02.00, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 384. Det var blandt andet det forhold, at der var blevet tildelt yderligere britiske enheder til den danske bataljon, som nødvendiggjorde et sådant tillæg, der var den endelige formelt autoriserede befaling. Han kan ikke afvise, at der er sket yderligere justeringer tilføjet med håndskrift i ”Amendment 1”, som er blevet overgivet til cheferne for spejdereskadronen, panserinfanteriet og John Dalby i den fremskudte kommandopost, men disse noter ville ikke have indeholdt noget nyt i forhold til brigadefbefalingen. Alt, hvad der er værd at vide planlægningsmæssigt om operationen, fremgår af ”Amendment 1” og brigadefbefalingen. John Dalby havde således ikke selv truffet yderligere beslutninger. Det lyder sandsynligt, at der var tilføjet noter med håndskrift.

Der var ikke mange rettelser fra den første Frago 284 til ”Amendment 1”. I ”Amendment 1” er tilføjet under ”Task Org.” et fremskudt forsyningsområde, der primært bestod af logistiske og medicinske enheder. Herudover var der blandt andet tilføjet bomberydere (EOD) og lastbiler til transport af mandskab og materiel.

Af punkt 3.a.1 om operationens koncept og formål fremgår, at det var de danske styrkers mål at støtte den irakiske ”arrest and search” operation samtidig med, at det var bataljonens opgave at mentorere og monitorere de irakiske sikkerhedsstyrker. Det skulle ske ved at etablere ringe, som støttede irakerne i at tilbageholde personer og fjernelse af illegale våben. Man ville i planlægningsfasen også rekognoscere omkring målene og ”wargame”, hvilket kunne være alt fra øvelser med små plastikting til en øvelse i virkelighedens verden. Man tilbød irakerne at undervise dem i og indøve tilbageholdelsesteknikker, således som det fremgår af punkt 3.a.2. I dette punkt beskrives planen for manøverskemaet. Den første fase i operationen gik ud på at samle styrken på Shaiba Log Base i march formation og herfra køre ud til nogle samleområder, hvor man skulle samle alle styrkerne. Det er helt normalt. I fase to ville man bevæge sig ud til de målområder, hvor man skulle etablere ringene. Det er i afsnittet ”Phase two” beskrevet, hvem der mentorere og monitorere enhederne, og hvem der støtter. De MP-teams, der nævnes, var danske. Den bataljonreserve, som omtales, var en enhed, der var frigjort for alle opgaver, og som kunne sættes ind, hvis der skete noget uventet. Det er udtryk for, at man planlagde inden for det brede spænd af scenarier for at tage højde for alle eventualiteter. Under ”Phase three” beskrives det, hvordan man forlader områderne og kører tilbage til Camp Danevang.

Af punkt 3.a.4 om ”logistic support plan” fremgår det, at man fra dansk side planlagde at stille danske lastbiler til rådighed for at støtte transporten af fanger. Camp Cambell var den lejr, hvor den irakiske bataljon kom fra, og det sted, irakerne havde oplyst, at de ville køre deres fanger hen til. Danskerne havde ikke nogen holdning til, hvortil irakerne førte deres tilbageholdte. Det kunne være meget kontroversielt, hvis danske styrker var indblandet i en operation, der udviklede sig til en kampzone, hvor bagbundne tilbageholdte ikke kunne komme væk. Det var både for at tage højde for denne situation og for at støtte irakerne kapacitetsmæssigt, hvis der var for mange fanger, at man planlagde at sætte ind med danske transportlastbiler. Transportstøtten burde dog have været omtalt under ”prepare” og ikke ”will” i lighed med, hvad der er anført for panserinfanteriet. Man kunne jo slet ikke vide, om der ville blive taget fanger.

Under punkt 3.b er beskrevet opgaverne for panserinfanteriet, der skulle danne en ring omkring CYAN 1 med henblik på at afholde fjendtlige elementer fra at blande sig i den irakiske operation. De skulle også mentorere og monitorere irakerne under operationen. Det er baggrunden for, at der blev tildelt et MP-team, som også skulle evaluere irakerne. Panserinfanteriet skulle støtte de danske transportlastbiler med et panserkøretøj. Det, der står under ”will”, var noget, der skulle gøres, mens det anførte under ”prepare” var noget, man skulle planlægge for, men først udføre efter ordre. Det, der står under ”prepare”, forudsatte således en yderligere skriftlig eller mundtlig ordre, f.eks. givet over radioen.

Spejdereskadronens opgaver som beskrevet under punkt 3.c. var af samme karakter som Panserinfanteriets. Det var irakerne, der oplyste, om det var ING eller TSU, der blev indsat på de enkelte mål.

Der blev også i operationsbefalingen givet ordrer til den britiske enhed ”Corrunna Coy”, som var i operativ kontrol og havde opgaver af samme karakter som de andre enheder. ”Alfa 1” var en enhed fra Spejdereskadronen, som blev holdt i reserve til brug for eventuel senere indsættelse. ”HQ og Log Coy” skulle blandt andet stå for vagten i lejren, formere det fremskudte forsyningsområde og flytte forsyningsområdet i overensstemmelse med ”anneks B”, som var en kalke påført ruter. De skulle forberede sig på at støtte underafdelingerne med ”TCV”, som er lastbiler, med henblik på transport af tilbageholdte fra målene til Camp Cambell. Det ville være danskere, der skulle køre lastbilerne med tilbageholdte, men irakere som bevogtede fangerne under transporten. Hvis danskerne skulle have bevogtet de tilbageholdte, ville det have forudsat, at fangerne var overdraget til danskerne.

Det fremgår af punkt 3.h., at man havde fordelt danske ingeniører til at støtte irakerne i eftersøgningen af våben inde i målene, og af punkt 3.i., at dansk militærpoliti ville afgive MP-teams til hver af de tre enheder, så de kunne støtte mentoreringen og monitoreringen af de irakiske sikkerhedsstyrker. Der var intet ordrepunkt, der tilkendegav, at danskerne skulle tilbageholde irakere. Hvis en dansk MP'er tilbageholdt en person i et af målene, ville den pågældende handle i strid med befalingen. Det fremgår endvidere af punkt 3.i., at MP'erne skulle forberede sig på at støtte uddannelsen af ING og TSU på stedet.

Under punkt 3.j. er beskrevet nogle nærmere koordinerende instruktioner, såsom at de danske soldater ikke måtte smadre døre, hvis der ikke blev lukket op ("soft approach"), og at de ikke måtte indlade sig i religiøse diskussioner. Der er ikke anført noget om instruktioner til irakerne, som havde deres eget regelsæt. Det gik op for dem, at irakerne ikke selv havde strips, og derfor blev det planlagt at udlevere strips, mens det ikke blev planlagt at udlevere hætter. Afsnittet om "Timings" indeholder tidsplaner for, hvad der skulle ske, herunder hvornår John Dalby ville give den endelige mundtlige ordreudgivelse. "VIPER 1, 2 and 3" var et stående beredskab i lejren. Der skulle senest klokken 01.30 ske opmarch i lejren, og man skulle kl. 03.15 mødes med TSU og ING på samleområderne. Ringene skulle være etableret kl. 04.00. Tolkene var henholdsvis danske sprogofficerer ("military interpreter") og lokale irakiske tolke ("civilian interpreters").

Retten midlertidigt hævet kl. 11.20.

Retten sat på ny kl. 13.03.

I afsnittet om "Training" stod ikke noget om træning i tilbageholdelse, for det trænede man ikke specifikt i forbindelse med denne operation. Om "Entering of houses" fremgår, at de danske MP'ere alene kunne følge med ind i husene for at mentore og monitorere. De måtte ikke selv foretage arrestationer. Om "Rules of Engagement" står, at irakerne ikke var omfattet heraf, for det kunne danskerne ikke pålægge dem, eftersom de ikke var underlagt dansk kommando. Briterne var underlagt egne "Rules of Engagement". Rules of Engagement omhandler under hvilke forudsætninger, man må gøre hvad. Regelsættet beskriver således, hvornår råber man an, hvornår tager man ladegreb, hvornår man skyder, hvornår kan man tilbageholde m.v. Disse regler udgjorde en operationalisering af sprogbrugen i magtanvendelsesdirektivet, men ingen ændringer i forhold hertil. Der ville ikke i det over-

stregede afsnit i Rules of Engagement stå noget om combat cameras og PSYOPS. Under punkt 4.c., står, at der kan ske transport af tilbageholdte og konfiskerede ejendele i lighed med, hvad der i øvrigt er bestemt i befalingen.

Det er ham, der har underskrevet dette dokument. Vedrørende listen over tillæg, jf. tillægsekstraktens side 394, forklarede han, at punkt a er target folder'en, idet target pack og target folder er synonyme, mens punkt b og c er kalker. Punkt d er et evalueringsskema. Der var ikke lavet et PSYOPS-bilag, for så ville det have stået der. Det var ikke efterretningssektionen eller Anders Kærgaard, der skulle have udarbejdet et sådant bilag, men i stedet Anders Nørby, der var PSYOPS-officer. Anders Kærgaard kunne alene have været beordret dertil af stabschefen, vidnet eller John Dalby. Han kender ikke til, at John Dalby skulle have givet ordre til Anders Kærgaard herom, og det ville have undret ham. Han har ikke tidligere hørt om, at der skulle have været en plan om fordeling af kameraer, og han var ikke dengang vidende om, at der var kameraer til rådighed i bataljonen. Hvis man havde opstillet combat camera teams, ville det have fremgået af troppeinddelingen ("Task org.") med angivelse under punkt 3 i operationsbefalingen om opgaver i lighed med de andre enheder. Når man heller ikke kan læse noget om screening eller udspørgen af tilbageholdte, er det fordi, det ikke var planlagt, at der skulle foregå nogen form for håndtering af fanger med dansk deltagelse. Der var ikke enheder med hunde i bataljonen, og derfor er der heller ikke befalet for et hundeteam. Kortet i tillægsektrakten 1, side 398, bilag c, er en kalke med kort over området med angivelse af forskellige melde- og samlepunkter samt målene. Den er udarbejdet af ham.

Brigadebefalingen, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 401 ff., er udstedt af brigadens hovedkvarter til den danske bataljon og en række britiske enheder den 24. november 2004 kl. 22.50. Underskriverne var chefen for brigaden og vidnets pendant i brigaden. Han modtog den først noget senere efter den danske ordreudgivelse, Amendment 1. Det var ikke uforudset, at man ville modtage en brigadebefaling, men en del af indholdet var meget overraskende. Havde de haft tiden dertil, ville de have lavet en ny ordreudgivelse, men de brugte megen tid på internt med John Dalby at drøfte brigadebefalingen, som – hvis de i det hele implementerede den – ville rokke ved helt fundamentale forhold ved operationen, således som det fremgår af punkt 3.a.2. Begrebet "H" hour er ikke velvalgt, fordi der ikke var tale om et angreb. Brigadebefalingen indeholder endvidere en ordre til irakerne om at etablere en indre ring. I den danske befaling var der alene givet ordre til de styrker, bataljonen rådede over, om etablering af ydre ring, mens det ikke på nogen måde var befalet til irakerne,

hvordan de skulle løse deres opgave inden for ringen. Det fremgår endvidere, at den danske bataljon tilføres hele ekstra underafdelinger, herunder en ekstra engelsk panterinfanteriafdeling med ti panserkøretøjer. Det var en stor ændring på et meget sent tidspunkt, idet man ikke med disse enheder havde haft mulighed for at foretage indøvning eller koordinering. Som natten skred frem, fik de yderligere en kampvognsenhed og et overvågningsfly stillet til rådighed. Det var alt sammen udtryk for, at briterne tog opgaven og trusselsbilledet meget alvorligt. Det var meget uhensigtsmæssigt, forstyrrende og risikoskabende, at der blev tilført midler, som skulle indgå i operationen, men som ikke havde indgået i forberedelsen og koordinationen med irakerne. Irakerne var kørt på dette tidspunkt og kunne derfor ikke gøres bekendt med ændringerne. Han tog op til briterne for at orientere om, at han ikke havde haft mulighed for at planlægge indsættelsen af ekstra styrker og materiel, men at det måtte ske ved konkret føring fra John Dalbys side. Det var en ekstrem uprofessionel måde at gøre det på i en operation med så mange involverede. ”ROBG” omtalt under punkt 3.b.3. var den britiske enhed Royal Dragoon Guards, som blev befalet at skaffe en sikker lokation, hvor tilbageholdte på Shaiba Log Base kunne gennemgå en screening. Hvis det skulle foregå på den britiske detention facility, ville man ikke have udstedt en sådan ordre, medmindre det var for at imødekomme en situation, hvor der var så mange tilbageholdte, at de ikke kunne være på samme tid på detention facility. Under punkt 3.b.6. er der også en ordre til den britiske Media Ops, som skulle koordinere med DANBAT. Man kunne godt forestille sig, at briterne havde kameraer med ude, men koordineringen blev aldrig gennemført. Under punkt 3.c.7. fremgår, at de tilbageholdte skulle føres til DTDF og holdes adskilte med henblik på screening, mens de, der ikke skulle videre til afhøring hos briterne, skulle transporteres til Camp Campbell af TSU. Det var første gang, danskerne hørte om denne screening, hvilket var problematisk, idet man ikke havde lagt planer herfor. Det blev sandsynligvis kommunikeret mundtligt og med nogle kuglepensnoter til Jens Thrysoe og Anders Berg Olesen som chefer for enhederne. Man måtte orientere irakerne herom ude på operationen.

Under operationen opholdt han sig i TOC'en eller på sit kontor på Shaiba Log Base og overværede derfor ikke, hvordan operationen forløb.

Advokat Peter Biering frafaldt kl. 13.50 yderligere modafhøring af vidnet Anders Kærsgaard, der var indkaldt til senere denne dag at afgive fortsat forklaring, og oplyste, at han straks ville drage omsorg for afvarsling af vidnet.

Det er ham, der har udarbejdet Post Operation Report, tillægsekstraktens bind 1, side 411 ff., og underskrevet den, og fremsendelsesbrevet er underskrevet af en kontormedarbejder i hans sektion. Rapporten er en gennemgang af operationen på grundlag af mundtlige og skriftlige input fra kompagni- og underafdelingscheferne, bataljonchefen og de medarbejdere, han havde haft med ude på selve operationen. Han har ikke set nogen Post Operation Report eller anden afrapportering om operationen fra Anders Kærgaard. Referencen indledningsvis i rapporten er til brigadens befaling og den danske operationsbefaling. I indledningen er beskrevet, hvorledes operationen var planlagt til at blive gennemført, og hvordan planerne ændrede sig. Det, der navnlig ændrede sig, var, at britiske styrker pludselig blev en del af en arrest and search fase og herudover skulle foretage screening af irakiske tilbageholdte. Der var ikke nogen kritik af efterretningsgrundlaget, for der var ikke kommet noget frem under planlægningen, som gjorde efterretningsgrundlaget specielt. Alle de operationer, han planlagde i Irak, skete på grundlag af F6-kilder. Det, der beskrives under 2.2. "Coordination", er blandt andet de møder, der blev gennemført med irakerne forud for den afsluttende del af planlægningen med henblik på at efterprøve efterretningerne og koordinere operationen med irakerne. Det, der fremgår af afsnittet, er det, der blev aftalt, men det kunne godt ændre sig i løbet af planlægningsprocessen. I punkt 3.3. er som "last minute changes" omtalt, at bataljonen var blevet tildelt britiske search teams og scene of crime officers, som skulle gå ind i målene. Irakerne blev sure over det og følte, at danskerne ikke stolede på, at de kunne gøre det ordentligt. Han kritiserer i dette afsnit, at den britiske brigade ikke havde forstået, at der var to forskellige operationer, at briterne havde befalet for, hvad irakerne skulle gøre, at det var uhensigtsmæssigt sent at indsætte større styrker, som ikke var indgået i planlægningen, og at briterne ville deltage i screening. De danske MP'ere havde til opgave at hjælpe irakerne, mens de britiske specialister havde fået ordre til selvstændigt at undersøge målene og tage beviserne i deres bevaring. Danskerne kunne gå ind sammen med irakerne, men af brigadebefalingen fremgår, at briterne kunne gå ind i et sikret mål ("target clear"). Punkt 5, "Lessons identified", beskriver læringspunkter for fremtiden. Punkt 5.2 omtaler, at irakerne ville have godt af yderligere mentoring og indøvelse i forbindelse med "search and arrest". Der var ikke tale om, at irakerne havde foretaget mishandling, men f.eks. forhold som våbenhåndtering, at have styr på tilbageholdte og eksempelvis ikke at stå foran vinduer og dermed udsætte sig selv for fare. Han kan ikke huske baggrunden for anbefalingen om, at irakernes fangehåndtering burde monitoreres tæt, men der er intet i rapportens konklusioner, der tager afsæt i, at irakerne skulle have mishandlet tilfangetagne. De havde ikke registreret eller set mishandlinger, og derfor står der ikke noget herom. Efter operationen dannede der sig myter om, hvad der var

foregået, og hvor det var foregået. Det ville have været godt, hvis man havde orienteret de lokale ledere om operationen, så man kunne have undgået sådanne historier. Det samme var formålet med at omtale brugen af kameraer. Det er sådanne forhold, som omtales under punkt 5.3. i andet og fjerde afsnit. Hvis der havde været tale om noget med mishandling, ville der havde været en række selvstændige indberetninger, som skulle foretages, så det er formentlig spørgsmålet om, at irakerne fremover skulle have egne strips m.v., man skulle have fokus på som angivet under pkt. 5.3. i tredje afsnit. TSU demonstrerede i forbindelse med operationen, at de optrådte professionelt, jf. sidste afsnit under punkt 5.3. Han er enig i det anførte under ”Commanders Assessment” under punkt 6.

Adspurgt af advokat Christian Harlang forklarede han, at i 2004 var dele af terrænet syd for Basra udsat for angreb, også omkring Basra, mens der var mere roligt nordpå ved Al-Qurnah. Der var spændinger mellem sunnier og shiaer, og alle var imod Madr-araberne. De havde ikke tilstrækkelige efterretninger til at kunne danne sig et stærkt billede af sikkerhedssituationen.

Der havde på de lokale politistationer været episoder, som kunne karakteriseres som mishandling, mens det ikke gjorde sig gældende for så vidt angår ING eller TSU. Forudsætningen for, at han gav sig i kast med at planlægge operationen, var, at man ikke forestillede sig, at der ville ske tilbageholdte noget i TSU eller ING’s varetægt. TSU kom vistnok med i operationen efter forslag fra danskerne, fordi de anså dem for at være særdeles dygtige og havde britiske mentorer. De havde tillid til, at de enheder, der deltog i operationen, behandlede tilbageholdte ordentligt, for ellers ville de ikke have kunnet deltage i operationen.

Samarbejdet i staben var kun nogenlunde, fordi man ikke fik noteret de sidste befalinger skriftligt, men kun givet dem mundtligt, hvilket var utilfredsstillende, og fordi efterretningssektionen var utilfredse med, at efterretningerne ikke var tilgået dem.

I worst case scenarierne i target-pack’en kunne der blive tale om en kampsituation, og det var ekstremt u hensigtsmæssigt, at der ikke var én person, der havde kommandoen, hvilket brød med tusinde års militær tradition.

Forud for Frago 284 ligger target pack og warning order. Brigadebefalingen var ikke til rådighed for ham før efter Amendment 1. Derfor vil man ikke genfinde de nye forhold, der fremkom med brigadebefalingen, i Amendment 1. Brigadebefalingen blev udarbejdet den

24. november kl. 22.50 og var var først til rådighed for ham, da de var færdige med at udgive ordrer, formentlig den 25. november omkring kl. 01.00-02.00 om natten. Det klokkeslæt, der angives i toppen af en befaling, indikerer typisk tidspunktet for, hvornår udarbejdelsen af dokumentet er påbegyndt. Der skulle i konsekvens heraf laves tilføjelser til Amendment 1, og nogen har meget muligt noteret noget med kuglepen, før de kørte ud. Som det fremgår af punkt 6, var befalingen, at der senest kl. 3 om morgenen skulle koordineres indsættelse af et kamerahold til rådighed for bataljonen. Det anførte Combat Camera Team kom imidlertid aldrig.

Kernen i uenigheden mellem John Dalby og den irakiske bataljonchef var, at ikke alle målene for search havde en detaljeringsgrad, som kunne danne grundlag for at gå videre hermed. Irakerne måtte i det mindste kunne oplyse, hvad og hvem man forventede at finde i målene. Dalby afviste derfor nogle mål. De frasorterede mål fremgår sikkert ikke af andre dokumenter, for de "overlevede" jo ikke i processen. På de mål, der blev optaget i target folder'en, manglede ingen oplysninger. Han ved ikke, om fangebehandling blev drøftet med irakerne. Det var ikke en bekymring hos danskerne, om fangerne blev behandlet ordentligt. Havde det været en stor bekymring, ville den danske bataljon ikke have deltaget i operationen, havde det været en mindre bekymring, ville man have truffet forholdsregler i retning af at føre tilsyn.

Irakerne ville anvende pickupper til operationen. Det var åbne køretøjer uden megen plads, og derfor blev planen skruet således sammen, at der var mulighed for at stille tre danske køretøjer til rådighed til brug for transport af fanger og et køretøj til materiel. De danske lastbiler kunne hver især medbringe omkring 25 personer på ladet. Om nødvendigt ville man kunne køre flere gange.

En utroværdig efterretningskilde planlægger man ikke på baggrund af. Troværdighedsniveauet for en kilde, der er karakteriseret som "F6", kan ikke bedømmes. De havde ikke efterretningsmæssige oplysninger nok til at kunne identificere konflikter mellem forskellige grupperinger i det irakiske samfund. Der var megen snak om sekterisk infiltration af irakiske styrker, navnlig hos det lokale politi, men de havde i operationssektionen aldrig identificeret en sådan infiltration. Operationssektionen havde ikke bekymringer herom i forhold til TSU og ING, men nok i forhold til det lokale politi. Man prøver altid at trykprøve kildeoplysninger. Man kan ikke danne sig vished om en kildes motivation, men John Dalby talte selv med den pågældende, og der var ikke grund til at tro, at han havde udtænkt

et sekterisk plot i Az Zubayr. Han ved, at det var en bekymring, som Anders Kærgaard havde, men den var ikke trukket så hårdt op, at bataljonen som sådan blev bekymret. Det var en almindelig bekymring, men han kan ikke genkende, at Anders Kærgaard insisterende skulle have fremført sig synspunkt. Han husker ikke, at Anders Kærgaard skulle være kørt på tur med den irakiske efterretningsofficer, men han har ikke grund til at betvivle, at Anders Kærgaard havde været ude for at identificere målene sammen med efterretningsofficeren.

Oplysningerne om, hvad man kunne forvente at finde, indikerede, at der var tale om folk, som kunne lave vejsidebomber, og at der var tale om oprørsenheder, som kunne rette angreb mindst lige så meget mod de irakiske sikkerhedsstyrker som mod koalitionen. Oplysningerne antydede voldsom kriminel aktivitet og rekruttering af ”foreign fighters”. Dengang bestod angrebene mod koalitionsstyrkerne i små raketter og vejsidebomber. Der kunne måske også være tale om skud med AK-47 geværer. Irakerne fandt et mindre antal automatvåben under operationen, måske 10-15 stykker, men han erindrer ikke noget om fund af raketter eller eksplosiver. Det måtte være op til de irakiske retsinstanser at vurdere, om de tilbageholdte var skyldige. De danske styrkers mål var at støtte de irakiske styrker under operationen, mens irakernes mål var at beslaglægge våben m.v. Ud fra de irakiske sikkerhedsstyrkers mål var operationen ikke en succes, men noget blev fundet, og fundet af hash antydede også heftig kriminalitet. Der blev da også affyret skud under operationen. Det var nok lovligt at have våben i sit hus, men han fik fortalt, at der i et af husene var flere våben end beboere.

Det er et militært princip, at man har en entydig kommandolinje, for det er således, man kan føre tropper og placere et ansvar. Det er en stor udfordring, når der er to kommandolinjer. Hertil skal lægges en sen ordre fra brigaden om at køre fangerne til Shaiba Log Base.

Det fremgår af Post Operation Report, at et forbedringspunkt var de irakiske styrkers håndtering af fanger, men dels kunne man ikke beordre ING og TSU til at stille til uddannelse i fangehåndtering, dels havde man i operationssektionen ikke på forhånd identificeret håndtering af fanger som et problemområde i samarbejdet med de pågældende sikkerhedsstyrker. MP’ernes rolle var at mentorere og monitorere sikkerhedsstyrkerne, og de skulle derfor befinde sig i en position, hvor de kunne overvåge, hvad der skete, hvilket nok vil sige tæt på. Det var op til hvert enkelt MP-team. MP’erne skulle også udfylde evalueringsske-

maer. Man ville gerne på forhånd have gennemført en taktisk indøvning sammen med irakerne, men det skete nok ikke.

Danskerne blev - som følge af ordren fra brigadechefen og de heraf sidste øjeblikks ændringer, jf. Post Operation Report under punkt 3.3., til den danske befalingsordre om at sende den britiske enhed under dansk kommando ind i husene for at foretage bevissikring - mere involveret i den fase, der betegnes "search and arrest", men det betød ikke, at styrker under dansk kommando skulle foretage eller reelt foretog tilbageholdelser. "Search and arrest phase" var én fase med to aktiviteter – afsøgning og tilbageholdelser. Brigadebefalingen indebar ændringer i DANBATs deltagelse i afsøgningen, men ikke at man foretog tilbageholdelser. Sætningen under pkt. 5.3. om, at "handling of detainees must be monitored closely" var formentlig foranlediget af uregelmæssigheder, der er alt andet end mishandling, for det var noget, der skulle rapporteres særskilt om. Det ville ikke have været et problem at lave en sådan indberetning.

Af Frago 284, Amendment 1, punkt 3.g., jf. ekstraktens bind V, side 386, fremgår, at HQ & Log Coy skulle være forberedt på at transportere fanger. Det var den almindelige forventning, at fangerne ville blive afhørt af de irakiske styrker. Ordrepunktet "Extraction of apprehended people" på side 387 betyder ikke, at danskerne skulle transportere fanger, men alene, at de skulle forberede sig på at få ordre hertil. "Extraction" er en militær term, der betyder frigørelse - underforstået fra målområdet til et andet sted.

Afhøringen af vidnet blev afsluttet kl. 15.37.

Sagen udsat til fortsat hovedforhandling den 16. marts 2018 kl. 9.30.

Retten hævet kl. 15.37.

(Sign.)

— — —
Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den 23-03-2018

Jens Jensen
kontorfuldmægtig

